

KHUYÊN NHỮNG NGƯỜI CẦU CÔNG DANH

Sắc đẹp là thứ mà người thế gian luôn mong muốn, khoa cử thành đạt công danh lại cũng là điều người thế gian mong muốn.

Nếu muốn cho cả hai điều này cùng đạt được, thì có khác chi người lưng đeo vạm đồng tiền còn muốn cười hạc Dương Châu?

Tuy nhiên, trong thế gian này thì điều làm mê hoặc lòng người nhất không gì hơn sắc dục, mà tương khắc với công danh sự nghiệp như nước với lửa, cũng không gì hơn sự đam mê sắc dục.

Từ xưa đến Nay những người tài ba lấy tri thức làm sự nghiệp từng bị con sông lớn ái dục cuốn trôi nhận chìm, thật không thể kể hết. Nếu là những kẻ được chăng hay chớ, bình thường không chú tâm gì đến sự nghiệp công danh khoa bảng thì như thế cũng được, chẳng nói làm gì.

Nhưng với những người tàn đêm tuyết lạnh, chong đèn một bóng dùi mài kinh sử, cha mẹ ơn sâu, mỗi khi nhìn bóng trăng lạnh thì tinh thần đau xót thương con khó nhọc sớm hôm đèn sách, vợ hiền nghĩa nặng, những lúc nghe tiếng gà gáy sớm lại rơi lệ nhớ chồng vất vả dùi mài kinh sử.

Thế rồi chỉ trong một sớm quan phục không được nhận, bảng vàng chẳng thấy tên, vợ con bao ngày luống công mong đợi, ân đức Cha Mẹ sâu dày đành chưa báo đáp, thử hỏi xem trong tình cảnh ấy sẽ cảm thấy thế nào?

Nên có lời thơ rằng:

Làm trai muốn thỏa chí công danh,
Má thắm môi hồng đừng vương bận.

LÂM MẬU TIÊN

Lâm Mậu Tiên là người Tín Châu, học hành chăm chỉ, hằng ngày chỉ đóng cửa đọc sách. Sau khi thi Hương đỗ Cử Nhân, hàng xóm có một nhà rất giàu, người vợ chê ông chồng thất học, ngưỡng mộ tài danh của Lâm Mậu Tiên, chủ động tìm dịp sang nhà, muốn dan díu với ông.

Lâm Mậu Tiên nói: Nam nữ có sự phân biệt, cô làm như thế lẽ giáo không cho phép. Quý thần trong Trời Đất đầy khắp quanh đây, sao cô có thể làm vậy bán sự trong sạch tôi. Người phụ nữ kia xấu hổ ra về. Kỳ thi sau đó, Lâm Mậu Tiên đỗ Tiến Sĩ. Về sau, ông sinh ba người con trai cũng đều đỗ Tiến Sĩ.

Lời bàn:

Ngay từ đoạn mở đầu, sách Trung Dung đã nói đến người quân tử luôn thận trọng răn ngừa và lo lắng sợ sệt. Khi bàn luận đến kẻ tiểu nhân thì nói không có chỗ nào kiêng sợ cả. Qua đó có thể thấy, trong việc tu sửa bản thân thì quan trọng nhất chỉ có hai điều là biết cung kính và sợ sệt.

Lâm Mậu Tiên nói rằng: Nam nữ có sự phân biệt, lễ giáo không cho phép, đó là biết cung kính, lại nói: Quỷ thần trong Trời đất đầy khắp quanh đây, đó là biết sợ sệt. Như thế có thể biết rằng, sự tu dưỡng từ lâu của ông thật đã hết sức thâm hậu.

Trích từ:

AN SĨ TOÀN THƯ

KHUYÊN NGƯỜI BỎ SỰ THAM DỤC